

Test sprawdzający

umiejętności w dziedzinach analizy
i interpretacji tekstów kultury, przekładu
intersemiotycznego, badający stopień
rozbudzenia wyobraźni i rozwoju wrażliwości
estetycznej

Za chwilę przystąpisz do analizowania tekstów kultury (wiersza lirycznego, obrazów olejnych i utworu muzycznego), w których odnajdziesz fascynację morzem. Pamiętaj, że stosunek człowieka do morza od najdawniejszych czasów był dwoiści: z jednej strony było ono źródłem bogactw naturalnych, z drugiej zaś stanowiło inspirację dla mitów i baśni, będąc symbolem potęgi natury, przestrzeni i wieczności. Czytaj, oglądaj i słuchaj uważnie! Zastanów się, zanim wybierzesz jedno lub więcej odpowiednich określeń; gdy zagadnienie tego wymaga, dodaj własne propozycje i rozwiń odpowiedź! Na wykonanie pracy masz 90 minut (2 godz. lekcyjne). Życzę Ci powodzenia!

I Dokonaj analizy tekstu poetyckiego **Lucjana Rydla** *Syreny*, rozważając wskazane dalej zagadnienia:

Morze, zielone morze w niezmiernej przestrzeni,
A nad nim księżyc mleczny w błękitnej przeźroczy;
Świetlisty nurt za nurtem z daleka się toczy
Śnieżny piana, iskrzący błyskami promieni...

Od czarnych skał ku niebu wionął śpiew syreni –
Leżą na głazach, w księżyc wbiwszy łzawe oczy,
Na pierś dziewczęcą woda ścieka im z warkoczy,
Od bioder łuska rybia tęczowo się mieni.

Śpiewają. I pieśń leci, omdlewa i gnie się
Dziwna, smętna, cudowna, podobna ich ciałom,
Na dnie mórż urodzona w koralowym lesie...

– Nagle jedna wskazała poza skalny załom:
Żagiel, w dali, na mętym, srebrnym widnokresie –
Śpiewają... Żagiel płynie... płynie wprost – ku skałom!

- 1. Podmiot liryczny jest obserwatorem opisującym morski pejzaż, jego opis jest:
  - a) suchy i obiektywny,
  - b) drobiazgowy,
  - c) rejestracją wrażeń,
  - d) poetycką wizją.

- 2. Wyodrębnij i scharakteryzuj barwy pejzażu.

W wierszu można zauważyć: .....

.....

Te barwy są: zdecydowane, wyraziste, nieokreślone, zmienne, nakładające się na siebie, mieniające się, drgające.

- 3. Opisz własnymi słowami, jakie zjawiska i obiekty zostały w wierszu zarejestrowane:

.....

.....

.....

.....

- 4. Jaki to gatunek literacki? Uzasadnij swój wybór:

- a) ballada .....
  - b) bajka .....
  - c) sonet .....
  - d) pieśń .....
- .....
- .....

- 5. Określ typ wiersza (swój wniosek uzasadnij):

- a) wiersz emocyjny .....
- b) wiersz sylabiczny .....
- c) wiersz biały .....
- d) wiersz toniczny .....

- 6. Wypisz z tekstu przykłady zastosowanych środków poetyckich:

- a) epitet: .....
- b) przerzutnia: .....
- c) uosobienie: .....
- d) wykrzyknienie: .....

- 7. Jaka zasada twórcza towarzyszyła poecie? Wiersz jest wyrazem:

- a) silnych emocji,
- b) tendencji patriotycznych,
- c) ambicji malarskich,
- d) treści symbolicznych.

- 8. Jeżeli uznałeś, to znak, który m

.....

.....

.....

.....

.....

- Wyobraź sobie, najtrafniejszej il *gitur* Ferdynard

F. Ruszczycki

8. Jeżeli uznałeś, że wiersz ma wymiar symboliczny, to udowodnij, że syreny i okręt to znak, który można odczytać na wiele sposobów.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- II Wyobraź sobie, że wydawca tomiku wierszy Lucjana Rydla poprosił Cię o wybór najtrafniejszej ilustracji do wiersza *Syreny*, dając do wyboru dwa obrazy: *Nec mergitur* Ferdynarda Ruszczyca i *Morze wiosną* Władysława Ślewińskiego.

F. Ruszczyca *Nec mergitur* (olej na płótnie, 204 x 221 cm, Państwowe Muzeum Sztuki w Wilnie)

W. Ślewiński *Morze wiosną* (olej na płótnie, 42 x 61,5 cm, Muzeum Narodowe w Warszawie)

Kryterium

Jakie kolory w obrazie?

Co interesuje w pejzażu? Znajdź wpływy sjonizmu, symbolizmu lub ekspresjonizmu.

- 1. Zanim podejmiesz ostateczną decyzję, zanalizuj oba obrazy, biorąc pod uwagę kryteria z tabelki:

Kryterium	Ferdynand Ruszczyk	Władysław Ślewiński
Określ temat obrazu		
Z jakiej perspektywy malarz obserwuje morze?		

- 2. Po przeprowadzeniu „rozmowy” o obrazie, odpowiedz na pytania:
  - a) .....
  - b) .....
  - c) .....
  - d) .....

III C. Debussy za pomocą swojej muzyki łączy najtrafniejsze...

- 1. Ta muzyka jest spokojna, księżycowa, melancholijna, tajemnicza, ... (wylicz inne style)

- 2. Nastroj koncertu jest spokojny, niepokojący, ...
- 3. Dominuje: ...
- 4. Tempo muzyki jest: ...
- 5. Śpiew chóru: ...
- 6. Utwór ma charakter: ...

Kryterium

Ferdynand Ruszczyc

Władysław Ślewiński

Jakie kolory dominują w obrazie?

--	--

Co interesuje malarza w pejzażu morskim? Znajdź wpływy impresjonizmu, symbolizmu lub ekspresjonizmu

--	--

2. Po przeprowadzeniu analizy obrazów można zauważyć, że z wierszem L. Rydla „rozmawia” obraz ....., ponieważ (wylicz cztery podstawowe analogie):
- a) .....
  - b) .....
  - c) .....
  - d) .....

III C. Debussy zatytułował swoją kompozycję *Syreny*. Wysłuchaj utworu i zastanów się, co łączy go z wierszem L. Rydla. Po wysłuchaniu opisz utwór, wybierając najtrafniejsze określenia:

1. Ta muzyka wywołuje w słuchaczu wizję: bezkresnej przestrzeni, katastrofy statku, księżycowej poświaty, delikatnego ruchu fal, burzy na morzu, ...
- .....
- .....
- .....

(wylicz inne skojarzenia).

- 2. Nastrój kompozycji jest: dramatyczny, melancholijny, pogodny, tajemniczy, groźny, niepokojący.
- 3. Dominuje: jasna, pogodna, ciemna, ponura barwa dźwięków.
- 4. Tempo muzyki jest: szybkie, wolne, umiarkowane, majestatyczne, zmienne.
- 5. Śpiew chóru jest: krzykliwy, pogodny, smętny, powabny, kuszący, radosny.
- 6. Utwór ma charakter: impresjonistyczny, symboliczny, ekspresjonistyczny.

Test - punktacja

I Analiza i interpretacja wiersza (łącznie 16 punktów)

Lp.	Projektowana treść odpowiedzi	Punktacja
1.	Opis jest rejestracją wrażeń i poetycką wizją	2
2.	Można wyodrębnić: zieleń, błękit, biel, czerń, kolor „srebrny”, „tęczowy”; barwy są nieokreślone, zmienne, mieniające się, drgające	2+1
3.	Morze w świetle księżyca (przestrzeń i światło), fale, skały, syreny, okręt z żaglami	3
4.	Utwór to sonet (kunsztowny układ czternastu wersów, w którym dwie pierwsze strofy są czterowersowe, dwie ostatnie trzywersowe, o stałym układzie rymów (wiersz Rydla jest typowym sonetem włoskim: czterowersowe strofy z rymami okalającymi abba, abba; tercyny z układem cdc, dcd)	1
5.	Wiersz sylabiczny (o stałej liczbie sylab w każdym wersie); trzynastozgłoskowiec	1
6.	Epitety: <i>zielone morze, księżyc mleczny, pieśń dziwna, smętna, cudowna</i> Przerzutnie: <i>Świetlisty nurt za nurtem z daleka się toczy</i> <i>Śnieżny pianą.... (lub)</i> <i>[...] I pieśń leci, omdlewa i gnije się</i> <i>Dziwna, smętna, cudowna, podobna ich ciałom</i> Uosobienie (personifikacja): <i>pieśń omdlewa (lub urodzona w koralowym lesie.</i> Wykrzyknienie: <i>[...] płynie wprost – ku skałom!</i>	2
7.	Wiersz jest wyrazem ambicji malarskich i treści symbolicznych	1
8.	Syreny jako symbol pokus i słabości, przeznaczenia, czaru muzyki, śmierci; okręt może być znakiem: ojczyzny, losu człowieka, duszy dążącej przez ocean namiętności do zbawienia, natchnienia poetyckiego – wznoszenia się ponad prozę egzystencji ludzkiej, baśni (<i>Okręt-Widmo</i>) i świata pozazmysłowego	3

II Analiza i interpretacja wiersza a obrazem

1. Analiza obrazów

Ferdynand Ruszczyca

Wzburzone morze, plonie płynący żółty (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), jego rufy (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), ciepłym światłem (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), widać gwiazdy (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)

Artysta ukazał żywą (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), skiej perspektywę (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), wypełniającą (Ruszczyca, *Wzburzone morze*) widokiem wzburzonego (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)

Kolorystyka ciemna (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), kolory szare (brzoza, *Wzburzone morze*), barwne refleksy (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)

Baśniowość, niepokojące (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), kazanie odwieczne (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), łem (ekspresjonizm (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), uroku nocy. Symbolizm (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), romantyzmu, imitacja (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)

2. Trafniejsze jest (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), wybrałeś obraz (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), i czarnych skał (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), szem Rydla i obraz (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)
  - a) poziom fabularny (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), Ruszczyca: obraz (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)
  - b) poziom nastawiony (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), i niebezpieczny (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)
  - c) poziom baśniowy (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), rzeczywistości, socjalizm (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), A. Mickiewicza (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)
  - d) poziom symboliczny (Ruszczyca, *Wzburzone morze*), opisują grę (Ruszczyca, *Wzburzone morze*)

II Analiza i interpretacja obrazów (8 punktów); szukanie analogii pomiędzy wierszem a obrazem (10 punktów) – łącznie 18 punktów

1. Analiza obrazów:

Ferdynand Ruszczyca	Władysław Ślewiński	Punktacja
Wzburzone morze nocą, w drugim planie płynący żaglowiec (typ karaweli), jego rufa jest oświetlona ciepłym światłem latarni; na niebie widać gwiazdy	Skalisty brzeg morski, o który rozbijają się spienione fale	2
Artysta ukazał żywioł morski z bliskiej perspektywy („żabia perspektywa”), wypełniając pierwszy plan widokiem wzburzonych fal	Malarz ukazał pejzaż morski z brzegu, podkreślając dynamikę fal i bezkresny horyzont	2
Kolorystyka ciemna, nieokreślona, kolory szare (brązy, biele, czerwienie), barwne refleksy	Barwy zieleni morskiej, biel, brązy i ugry, stonowane fiolety i błękity	2
Baśniowość, nierealność wizji, pokazanie odwiecznej walki z żywiołem (ekspresjonizm), tajemniczego uroku nocy. Symbolizm, wpływy romantyzmu, impresjonizmu w partiach światła	Ukazanie żywiołu morskiego, dynamika fal, wiatru i światła słonecznego. Impresjonizm	2

2. Trafniejsze jest zestawienie wiersza Rydla z obrazem Ruszczyca (wybór – 2 punkty). Jeżeli wybrałeś obraz Ślewińskiego, sugerując się kolorami pejzażu, obecnością spienionego morza i czarnych skał, to za odpowiedź nie masz punktów). Podstawowe analogie pomiędzy wierszem Rydla i obrazem Ruszczyca (za znalezienie jednej analogii – 2 punkty):
- poziom fabuły (jeden utwór dopełnia drugi; syreny Rydla oczekują na okręt z obrazu Ruszczyca; obie sceny rozgrywają się nocą na wzburzonym morzu)
  - poziom nastroju (oba utwory charakteryzuje tajemniczy nastrój, pełen grozy, niepokoju i niebezpieczeństwa)
  - poziom baśni i mitu (utwory nawiązują do wyobrażeń rozgrywających się poza granicami rzeczywistości, sceny fantastyczne, nawiązujące do mitycznych syren (Homer *Odyseja*, ballady A. Mickiewicza, baśń H. Ch. Andersena), baśni (legendy o *Okręcie-Widmo*)
  - poziom środków artystycznych (oba utwory wykorzystują technikę impresjonistyczną – opisują grę światła i posiadają wyraźny wymiar symboliczny)

III Opis utworu muzycznego (7 punktów); szukanie analogii między wierszem a muzyką (4 punkty) – łącznie 11 punktów

Lp.	Projektowana treść odpowiedzi	Punktacja
1.	Muzyka wywołuje wizję: bezkresnej przestrzeni, księżycowej poświaty, delikatnego ruchu fal, ... (punkt, jeżeli wyliczysz dodatkowe subiektywne skojarzenie)	2
2.	Nastój jest: melancholijny, tajemniczy, niepokojący	1
3.	Dominuje jasna barwa dźwięków	1
4.	Tempo kompozycji jest wolne	1
5.	Śpiew chóru jest: smętny, powabny, kuszący	1
6.	Można zauważyć wpływy impresjonizmu i symbolizmu	1
7.	Analogie: dziwny i niepokojący śpiew syren; nastrój zagrożenia; wykorzystanie barw; inne – np. muzyczność wiersza, elementy mityczne	4

IV Wypowiedź pisemna – 5 punktów. Chodzi o wypowiedź świadczącą o subiektywnym odbiorze sztuki i o Twoją wrażliwość (jeżeli odpowiesz, że sztuka Cię nie interesuje – 0 punktów); najwyżej oceń odpowiedzi rozgraniczające zmysłowe piękno sztuki impresjonizmu i tajemniczość sztuki symbolicznej; także te rozgraniczające sztukę o walorach wyłącznie estetycznych i sztukę zaangażowaną politycznie czy społecznie

PROPONOWANA PROCEDURA OCENIANIA TESTU

celujący	50 pkt	100%
bardzo dobry	49 - 45 pkt	99 - 90%
dobry	44 - 38 pkt	89 - 76%
dostateczny	37 - 31 pkt	75 - 62%
dopuszczający	30 - 24 pkt	61 - 48%
niedostateczny	23 - 0 pkt	47 - 0%